

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
DEBRECEN, KÁLVIN-TÉR 17. SZ. (PÜSPÖKI HIVATAL)

A TISZÁNTÜLI REFORMATUS EGYHÁZ-
KERÜLET HIVATALOS KOZLÖNYE

MEGJELENIK — EGYELŐRE — HAVONKÉNT
ELŐFIZETÉSI ÁRA EGY ÉVRE 60— PENCŐ

FELELŐS SZERKESZTŐ ÉS KIADÓ: D. DR. RÉVÉSZ IMRE

Révész Imre püspök beszéde újramegválasztása alkalmából az egyházkerületi tanácsülésben 1945 november 24

Mélyen tisztelt egyházkerületi Tanács!

Alázatosan és engedelmesen veszem tudomásul az egyházkerület presbitériumainak döntését.

Istennek most már másodikban tetszett úgy rendelkezni velem, hogy tovább hordozzam a lélt évvel ezelőtti rámtett ígát.

Az első alkalommal, 1941 nyarán és őszén hónapokig megkíséreltem minden rajtam állót a végből, hogy az egyházkerület eresszen vissza az 1942 január 31-ig még nyitva állott egyetemi katedrámra. Már akkor nyílt titok volt, de most végre a nyilvánosság előtt is meg kell mondanom: számos egyéb ok mellett akkor főképp azért lett számomra keserűvé a püspöki szolgálat s kívánatossá az attól megválás, mert elnöktársam, báró Vay László egyházkerületi főgondnok, 1941 nyarán, a harmadik zsidótörvény tárgyalásakor szembehelyezkedett egyháza és az evangélikus egyház összes többi felsőházi képviselőinek (püspököknek, főgondnokoknak, felügyelőknek) egyöntetű elutasító álláspontjával s a törvényjavaslatot megszavazta. Tette ezt annak ellenére, hogy én öt ettől a lépéstől többször a legkomolyabb kérelmekkel igyekeztem távol tartani, s arra rábírtam, hogy legalább a szavazástól tartózkodjék, és tette annak ellenére, hogy nagyon jól tudta, hogy a protestáns püspökök, főgondnokok és felügyelők tiltakozó nyilatkozatát, amelyet a felsőház 1941 július 18-i ülésén Ravasz László terjesztett elő (l. az aznapi felsőházi naplót!), éppen én fogalmaztam. Ezért is, de sok más, most itt nem fejtegethető nagyon súlyos okból is, kívánva kívántam már akkor megszabadulni ettől a tehertől. Rendkívül nagy lelki harcomba került belétörődni az 1941 őszén tartott egyházkerületi közgyűlés egyetemesül megkifejezett akaratába, amellyel az egyre neheztülő időkre hivatkozással, lelkiismeretemre parancsolta a püspöki székből megmaradást. Némileg megkönnyítette ezt az elhatározásomat az a körülmény, hogy báró Vay László ígéretet tett arra, hogy a hasonló természetű megkülönböztést az elnökség két tagja közt a nyilvánosság előtt a jövőben kerülni fogja. Ennek az ígéretnek a beállítására azonban már nem kerülhetett sor, mert a protestáns püspökök, főgondnokok és felügyelők együttes felsőházi fellépésére a zsidókérdésben nem nyílt többször alkalom.

1935 nyarán a sárospataki Orsz. Református Lelkészegyesületi konferencián előadást tartottam a következő címmel: „Presbitéri rendszerű-e a magyar református egyház?” (Megjelent a Theologiai Szemle 1935. évi folyamán és az 1944 tavaszán kiadott gyűjteményes kötetben: „Tegnap és ma és örökké...”). Az ebben foglalt elvi fejtegetések egyik gyakorlati következményét vontam le magamra névbe akkor, amikor 1938 július 22-én engemet megdöböntő egyhangúsággal történt püspökké jelölésemkor megmondottam, sőt írásba adtam: az elkövetkezendő tisztújításban, noha a törvény nem kötelez rá, részt fogok venni, ha már 1942-ben nem tudnék is visszamenni addig nyitvatartott egyetemi katedrámra. Sokan elfejejtették ezt a nyilatkozatomat, mások mulandó póznak gondolták, ismét mások tiszta és komoly lélekből fakadó aggodalmakkal úgy látták, hogy a ránszakadt ítéletidőben egy ilyen nyilatkozatot nem szükséges, sőt nem is szabad lelkiismeretileg kötelezőnek tekintenem s az állandóságot képviselni hivatott püspöki állást egy tisztújítás esélyeinek kitennem. Én azonban nem voltam hajlandó adni szavamtól tágtítani. Miért nem: annak okát megmondtam a legutóbbi egyházkerületi közgyűlésnek, közöltem a sajtóban is.

1945 nyarán és őszén éppen úgy, sőt még nagyobb energiával, mint 1941 nyarán és őszén, minden rajtam állót megírtam a végből, hogy a püspöki tisztségből békeséggel bocsátassam el, s nevem a tisztújítás során már ne is kerüljön szóba. Nem sikerült. A kerület vezetői

tiszthordozói, sőt maga a közgyűlést megelőző nagy értekezlet még arról is le akart beszélni, hogy a tisztújításban részvételével beváltam adott szavamat. E tekintetben én maradtam hajthatatlan, abban viszont ok, hogy a távozásom által felidézhető zavarokért a felelősséget előre reám hárították és valósággal követelték: vállaljam az új jelölést. Iszonyú lelki hányódás után Istenre kellett bíznom a dolgot. Az eredményes is, amely előttünk van, Isten akaratát vagyok kénytelen felismerni.

Mekkora lelki felszabadulást jelentett volna pedig számomra, hogyha az egyházkerület most békességben elbocsát, s az időközben újból megüresedett egyetemi tanszékre visszaenged! Milyen hálás lettem volna Isten szolgái és eszközei iránt, ha idejében kiszemelték volna a felváltásomra alkalmas szolgatársat, aminőket én mind az idősebb, mind az ifjabb nemzedékből tudnék megnevezni, olyanokat is, akikről nyugodt lelkiismerettel azt is elmondhatnám, hogy nemcsak úgy, hanem sokkal jobban el tudnák látni a mai idők különleges nehézségei közt a püspöki feladatkört, mint ahogy azt én ellátni bírom!

Az alkalmas jelölt vagy jelöltek idején való kiszemelésének nem is lett volna semmi akadály. Az egyházi ügyekkel foglalkozóknak és az egyház dolgai iránt érdeklődőknek még a nagy országos és világesemények viharása közben is nyilván kellett volna tartaniuk, hogy a tisztántüli egyházkerületben 1945 folyamán sorra kerül a törvény szerint esedékes tisztújítás és hogy abban — adott és soha vissza nem vont szava alapján — a püspök is részt fog venni. 1945 júliusában már össze is hívtuk az egyházkerületi közgyűlést, amelynek tárgyai közt már a meghívóban külön felemlítettük „a törvényszerű általános tisztújítás elrendelését”. Én magam pedig sürű előszóbeli érintkezések útján már 1945 elejétől az egész egyházkerület közvéleményét tájékoztattam arról, hogy az év őszén általános tisztújítás lesz az írott törvény szerint, és püspöki tisztújítás is lesz a lelkiismeret törvénye szerint.

Böven meglelt volna tehát a mód s az alkalom arra, hogy hónapokkal az egyházkerületi közgyűlés előtt bármely alkalmasnak talált jelölt érdekében akció és szervezkedés induljon meg. Ez esetleg már azt is eredményezhette volna, hogy én végkép megerősödtem volna a püspöki szolgálatból kiválás szándékában: az egyházkerületi közgyűlés tagjai előtt rámutattam volna, hogy alkalmas jelölt vagy jelöltek mögött komoly egyházi véleménynyilvánítás áll, ezzel lelkiismeretemben fel vagyok szabadítva a távozásra, ennél fogva nem vállalom az újra jelölést.

Ezzel szemben történelmi tényként kell a jelen és a jövő számára följegyezni, hogy az aug. 29-én tartott egyházkerületi közgyűlésig sem énnekem, sem a közgyűlés tagjainak semmiféle ilyen akcióról és szervezkedésről nem volt tudomásunk. Ha volt ilyen akció s szervezkedés bárkik részéről bárki mellett, az olyan jól elrejtőzött, vagy legfeljebb olyan ellenőrizhetetlen suttogásokban kezdett megnyilvánulni, hogy az illetők csak magukra vessenek, ha ép azok nem vetnek róla tudomást, illetőleg nem vették komolyan, akik ez ügyben állást foglaltak elsősorban lettek volna hivatva.

Több mint három héttel a szavazást a püspöki állásra is elrendelő egyházkerületi közgyűlés után, 1945 szeptember 23-tól — akkor, amikor már két hete szét volt küldve a szavazást elrendelő egyházkerületi körlevél s a presbitériumok a szavazást már el is kezdték — végre megindult egy szervezett akció. Ennek mozzanatai eléggé ismertek, kezemből eljutott dokumentumai — hozzájuk írt kommentárommal együtt — a püspöki hivatalban rendelkezésre állanak az érdeklődőknek addig is, amíg közzétételükre el nem jő az alkalom. Az akció eredménye most vált ismertté, én csak a következőket kívánom hozzá megjegyezni:

1. Aki engem nem tart beszámíthatatlannak vagy képmutatónak — már pedig a szavazás eredményéből kitetszőleg az egyházkerület nagy többsége mégsem igen tarthat annak — az el fogja nekem hinni, hogy én ettől az egész akciótól személyileg csak egy valamit veszek zokor: azt, hogy nem indult meg korábban. Mert ha korábban megindul, lehet, célt is ér, ha másban nem is, abban mindenesetre, hogy számomra lelkiismeretemben lehetővé teszi a rég óhajtott távozást. Egyéb elszámolni valóm nekem ezzel az akcióval és az abban résztvevőkkel nincs és nem is lehet: hiszen a tisztújításban való önkéntes részvételnek féltve őrzött erkölcsi alapját robbantam fel, ha valaha is rossz néven venném, hogy voltak, akik elvi álláspontomat és adott szavamat annyira komolyan vették, hogy velem szemben ellenjelöltet állítottak. Ezt én személyem iránt nem kisebbítésnek, sőt ellenkezőleg, megbecsülésnek tekintem.

2. Lelkemből sajnálom, hogy itt nem tehetek az egész ügyre pontot, hanem kénytelen vagyok megmondani még valami egyebet is.

A szóbanforgó akcióba az egyházkerületen, sőt részben az egyházi életen is kívül álló tényezők avatkoztak be. Különösen súlyos jelenség volt három politikai pártnak a beleszólása. Rőpirat- és sajtóhadjárat indult meg, amelynek még a tisztességes hangú része is kifogás alá esett a tárgyi igazság szempontjából, egy másik része pedig nem riadt vissza a rágalmaszomtól sem. Közönséges, durva valótlanságokat terjesztve rólam és multamról. Ez a jelenség az elmúlt évtizedek püspökválasztásaiban egészen példátlan, sőt arra is alig van példa a multakban, hogy bármiféle református egyházi főtisztviselő, akár lelkészek, akár nemlelkészek választásába ilyen leplezetlenül avatkoztak volna be politikai pártok.

Mindez eléggé megdöböntő önmagában is. De megdöböntő főként azért, mert egy olyan akció látta jónak ilyen segítségre támaszkodni, amely kifejezetten az evangéliumi megújulás, az új reformáció érdekében kívánta a püspöki székre emelni a maga jelöltjét!

Történt pedig ez akkor, amikor én még az egyházkerületi közgyűlésnek irántam bizalmat nyilvánító határozatát sem engedtem a Debreceni Protestáns Lap szeptemberi számában leközölni, a tisztújítás tárgyában az egyházmezőkkel közölt személyi tájékoztatás a püspöki tisztséggel kapcsolatban senkinek a nevét nem említette meg, tehát az enyémet sem — sőt még abba is csak vonakodva és kívülről jött sürgetésekre mentem bele, hogy a D. P. L. októberi számában megjelenjék pár sornyi tájékoztatás. Tehát mindentélel hivatalos „irányítás” eleve le volt szerveve ebben az ügyben, hogy még az árnyéka se vetődjék fel annak a gyanúnak, mintha itt a multakban annyit kifogásolt központi „nyomás” akarna megismétlődni. Mindenféle befolyásolás lehetőségét szantszándékkal átengedtem a másik oldalnak — de azt, megvallom, meg sem álmódtam, hogy így fog élni vele!

3. Egy, még ennél is sajnálatosabb dologról szintén le kell számolnom: hetekkel az egyházkerületi közgyűlés után, amikor tehát az elrendelt szavazás már meg is kezdődött, ismételt kísérlet történt arra, hogy engem a választásból kilépésre rábírtanak. Történt pedig ez a kísérlet olyan oldalról, ahonnan én ezt a legkevésbé vártam volna — és történt (jól megrágtam a szót!) terrorisztikus formában!

Ha ez a kísérlet a kerületi közgyűlés előtt történnék vala, lehet, hogy elérte volna a célját. A közgyűlés tagjainak föltétlenül előbuktartam volna ezt a dolgot is és bármely irányú tanácsukat nagyon komolyan fontolóra vettem volna. Így azonban ez a kísérlet pontosan a céljával ellenkező eredményt ért el: meg kellett volna vetnem magamat, ha e miatt megírártok az az egyházkerület presbitériumainak alkotmányos és törvényes akaratnyilvánítását be nem várom.

Mélyen tisztelt egyházkerületi Tanács!

A dolgok ilyen állásában nekem az a benyomásom, hogy most pillanatnyilag nem arról van szó, hogy engem püspökké újra majdnem ugyanazzal az egyhangúsággal választottak meg, mint első ízben, s ez által a bizalmi bázis alattam hatalmasan megerősödött. Nem is arról van szó, hogy én ennek ellenére is nem tenném-e

okosabban bizonyos jelenségekre tekintettel, ha ezt a hatalmas bizalomnyilvánítást az életem legszebb emlékei közé elesomagolva, a püspöki székből mégis önként távoznám — úgy, amint ez mostan is változatlanul vágya volna súlyos magánéleti és közéleti megpróbáltatások prése alatt nyögő szívemnek. Benyomásom szerint itt most egészen másról és sokkal többről van szó: az egyház szabadságának védelméről. Úgy érzem, hogy egy bármilyen rövid pillanatra is az egyház szabadságának ügye van összekötve azzal, hogy én Isten és az egyházkerület, úgy látszik, egybeeső akaratának engedelmessé, egy ideig tovább vigyem a püspöki tisztelet. Arra, hogy ebből távozzam, elég lesz a legközelebbi egyházkerületi közgyűlésnek egyszerű többségi akaratnyilvánítása — a mellett, hogy illetékes egyházi bíróságomnak is bármikor joga van engem innen fegyelmi úton eltávolítani. De semmiféle külső beavatkozásra én innen nem megyek el. Ha ezt tennem, esküszög és áruól volnék mennyei Küldömmel és földi megbízóimmal szemben egyformán. Minden egyéb tekintetben nagyon méltatlan és törpe unokája vagyok annak, akinek a nevét viselem — de ha ő meg tudta védeni 85 esztendővel ezelőtt az egyház szabadságát a börtön árnyékában is, ugyanarra a Kegyelemre támaszkodva hiszem és remélem, hogy én is meg fogom azt tudni védeni, esetleg ugyanolyan helyzetben is.

Most még csak a következőket tartozom bejelenteni:

Közönséges rágalom az, hogy én az 1919-ben kezdődött ú. n. „kommunista lelkészpörökben” bíráskodással vagy általában intézkedéssel résztvettem. Azokban, akik ezt az állítást az ímént említett akció során a köztudatba bedobták, még annyit óvatosság sem volt, hogy legalább a dátumoknak utána néztek volna (és itt nem mentésig az, hogy 1919-ben s jóval az után is e rágalom terjesztőinek nagyobb része még az iskolapadban ült!) Én egészen 1920 május 31-ig Kolozsvárt laktam és ottani teológiai tanár voltam: a szóbanforgó egyházi bírósági eljárások egy része Magyarországon akkor már folyt. Debreceni lelkészi állásomba 1920 június 27-én iktattak be, 1921 végén lettem a debreceni egyházmező tanácsbírája, 1928-ban pedig a tisztántüli egyházkerület tanácsbírája, a konvinti rendes bíróságának meg csak mint püspök, 1938 végén lettem a törvény szerint tagja. Az 1921 végétől meg folyt egynéhány „kommunista lelkészpörökben” tehát legfeljebb egyházmegyei fokon lett volna alkalmam ítélni, de legjobb emlékezetem szerint erre sor nem került, 1928-ig pedig valamennyi ilyen pör rég lejárt. 1923-ban lettem egyházkerületi főjegyző, ily minőségben azonban csak a jegyzői tollat vittem az egyházkerületi bírósági tárgyalások egy részében, bírói szavazatom nem volt és nem is lehetett. Mint egyházkerületi főjegyző emlékezetem szerint egyeleneleg ilyen természetű bírói tárgyaláson vittem a tollat, de ott sem lelkészről, hanem tanítóról volt szó s az eljárás, ha emlékezetem nem csal, fölmentéssel vagy nagyon enyhé büntetéssel végződött. A János József ügyében, amely legkésebb 1922 elejére már mindkét fokon befejeződött, sem bíráskodással sem bármiféle hivatalos intézkedéssel nem vettem és nem is vehettem részt, ellenben ez ügy kapcsán írtam egynéhány egyházi újságcikket szintén még 1921—22-ben. Azokban kifejezett elvi álláspontomat a megboldogultnak személye és nemes törekvései iránt kifejezett legnagyobb tisztelettel együtt most is fenntartom.

Közönséges rágalom az is, hogy én az 1944 végéig tartott magyar politikai rendszernek és kormányoknak „kiszolgálója” lettem volna. Politikai pártunkivüliséget ismételt csábítások után is az egész időszak folyamán szigorú következetességgel fenntartottam. A náciizmussal szemben elítélő álláspontomat számtalanszor kifejeztem és böven kifejtettem (ezt még a mostani püspökválasztási akció során a másik oldalon létrejött egyik nyilatkozat is elismeri!) A felsőháznak csak 1940 végén lettem hivatalomnál fogva tagja s ottani egyetlen tevékenységem az volt, amelyről már megemlékeztem. 1944-ben a felsőháznak még a küszöbét sem léptem át. A magyarság általános külpolitikai helyzetének és feladatának megítélésében a magyar közvélemény túlnyomó többsé-

46/416

Felhívom Címet, hogy amennyiben ily javakról tudomása volna, és azokat eddig be nem jelentette volna, bejelentését haladéktalanul tegye meg a külügyminiszter úrhoz, bejelentése másolatát pedig egy példányban hozzám is terjessze fel.

Amennyiben Cím ily említett bejelentést már tett és arról hozzám másolatot még nem küldött, ezt a másolatot haladéktalanul terjessze fel hozzám.

Felhívom az esperes, lelképásztor és igazgató urakat, hogy fenti rendelkezés alkalmazkodni szíveskedjenek.

2985—1945. szám.

TÁRGY: A helyettesítéssel ideiglenesen megbízott tanítók díjazásának folyósítása.

KÖRLEVÉL

a nagytiszteletű esperes és iskolaszéki elnök urakhoz.

A m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter úrnak 64,151—1945. IV. sz. alatt valamennyi tankerületi főigazgató és valamennyi tanfelügyelődhez intézett alábbi rendelkezést tudomásulvétel és alkalmazkodás céljából az alábbiakban szó szerinti másolatban közlöm:

A 2500—1945. M. E. számú rendelet 11. § 2. bekezdése szerint a helyettes tanítók, vagy más hasonló elnevezésű ideiglenes jellegű tanítói szolgálati minőség a rendelet hatálybalépésével megszűnt.

A kormányrendelet fentidézett szakasza nem vonatkozik a helyettesítéssel ideiglenesen megbízott tanítói alkalmazásokra, amelyek bizonyos átmeneti helyzet, vagy állapot megoldását biztosítják.

Helyettesítéssel ideiglenesen megbízott tanítóknak tekintendők:

a) azok az oklevél nélküli állami tanítók, akik a volt Erdélyrészen működtek és onnét átkerülve, a 37,095—1945. VKM. számú rendelet alapján további beosztást kaptak;

b) azok az okleveles tanítók, akiket az 56,000—1945. VKM. számú rendelet 4. §-a alapján a tankerületi főigazgató népiskolákhoz kiegészítőként beoszt;

c) azok az okleveles tanítók, akik a tanfelügyelők től a 11,511—1945. VKM. számú rendelet 2. szakasza alapján megüresedett állami iskolai tanítói állásokra iskolaév közben beosztást kapnak;

d) azok az okleveles tanítók, akiket egyházi hatóság alatt álló iskoláknál szervezés alatt álló állásokra az iskola-fenntartó alkalmaz és végül

e) azok az okleveles tanítók, akiket az iskolai rendtartások és rendszerbályok alapján szabadságon levő tanterők tényleges helyettesítésével megbíznak.

Az a)–e) pont alatt felsorolt tanítóknak a XI. fizetési osztály 2. fokozata szerint fizetés díjazásként jár működésük tartamára, illetve egész iskolai évre szóló megbízás és működés esetén az iskolai év végéig: azaz augusztus 31-ig bezárólag; az a)–d) pont alatti tanítók díjazását tárcám terhére vállalom és folyósítom, s ezért minden illetményfolyósítási kérelem az alkalmazásra vonatkozó tárgyi és személyi iratok csatolása mellett a tanfelügyelő és főigazgató útján hozzám terjesztendő fel. Az e) pont alatti tanítók helyettesítési díjazását az állami iskolák kivételével az iskola-fenntartók tartoznak biztosítani és fizetni, az állami iskoláknál a helyettesítési díj kiutalására az eddigi módon kell eljárni.

Debrecen, 1945 november 12.

Révész püspök.

A békésháti református egyházmegye esperesi hivatalától.

HIRDETÉNY.

A békésháti egyházmegye fegyelmi bíróságának elnöksége felhívja Sebestyén Béla szentesi lelképásztor, Tóth István mezőhegyesi lelképásztor, Dr. Somogyi József hódmezővásárhelyi gimnáziumi vallás tanár, Rácz Károly hódmezővásárhelyi vallás tanár-lelkész, Micsinai Péterné Élesdi Róza középiskolai tanárt, Molnár Sándor, Molnár Sándorné, Radimeczkyné Józsa Lenke szentesi igazgató-tanítót, illetve tanítónőket, Szél Balázs hódmezővásárhelyi református tanító, Eperjessy Pál nyugalmazott postaelőnök, Bajcsi Lajos borászati körzetfelügyelő, Ádám Ferenc műszaki tanácsos szegedi presbitereket, mint egyházi tisztviselőket, hogy miután a tisztségüknek átvételére 1945 július 1-ig nem jelentkeztek, az ellenük emiatt folyamatba tett panaszra az 1933. évi VI. tc. 60. §-ában megjelölt nyilatkozatot e hirdetésnek a Magyar Közlönyben megjelenésétől számított 30 nap alatt írásban, vagy a bíróság lelkési elnökénél szóval tegye meg. Ha a nyilatkozat a kitűzött határidőig meg nem érkezik, a bíróság az ügyet 1945 december 13-án d. e. 9 órakor Szegeden a református egyházközség lelkési hivatalában tárgyalja s erre a tárgyalásra panaszoltakat ezennel megidézi.

Dr. Széll Gyula Gönczy Béla egyházmegyei gondnok. esperes

A középszabolcsi református egyházmegye esperesi hivatalától.

1287—1945. szám.

HIRDETÉNY.

A középszabolcsi református egyházmegye fegyelmi bíróságának elnöksége a Magyar Közlönyben közzétett hirdetményben felhívta Kiss József e. m. tanácsbíró (Cegléd), Dr. Varga Kálmán e. m. ügyészt (Nyírbátor), Farkas Miklós nyírkérsi lelképásztor, László Zoltán és M. Horváth Anna tanítókat (Nyíregyháza), Gáspár Klára geszterédi tanítónőt, Czirner Laura nyírtúrai tanítónőt, özv. Nemesné Szabó Irén tiszaberceli tanítónőt, hogy az ellenük megindított fegyelmi eljárásból kifolyólag 30 nap alatt a bíróság elnökénél nyilatkozatukat írásban vagy szóval tegyék meg. A bíróság ügyüket 1945. évi december hó 28-án d. e. 9 órakor Nyíregyházán tárgyalja s arra őket ezúton is megidézi.

Nagykálló, 1945. évi október hó 25.

Porzolt István esperes.

IRODALOM

Egyháztörténet (1944. évi 1—2. és 3—4. füzet).

Már mult év őszén jelent meg az elsőrendű és magasszínvonalú szakfolyóirat — Révész Imre közreműködésével szerkeszti Esze Tamás és Harsányi András, majd most Harsányi András helyett Bucsay Mihály — 1—2. füzet. Az október 16-ra teljesen elkészült, de már kinyomatásra nem került lapszámban ismertettük. E 224 lapos számban Bucsay Mihály Belényesi Gergely, Kálmán magyar tanítványáról, Illyés Endre az egyházművészet — konventi bizottságról ír, Nagy Sándor ismerteti az azóta nagyrészt elpusztult debreceni Kollégium levéltárát, majd gazdag irodalomismertetés és szakkritika fejezi be e kötetet. A 3—4. szám most jelent meg szintén egy kötetben az eddigi terjedelemben. Ebben Miklós Ödön ír Arany Tamás bírói fórumáról, Esze Tamás a drégyalpalanki egyházmegye történetének vitás kérdéséről, Huszár Lajos a magyarországi protestantizmus érmészeti emlékeiről, Illyés Géza a külföldi református egyházmegye papjairól ír; a Kisebbségi közlemények és Adattár után Süss Kálmán ismerteti az érmelléki egyházmegye, Gulyás József az alsózemplényi egyházmegye levéltárát, majd gazdag és igen színvonalas kritika, illetve könyvismertetés fejezi be a kötetet.

A nagy magyar és egyetemes katasztrófa után a magyar református egyház és a tudományos szellem életét, annak múltját és ezzel együtt jövőjét hirdeti az Egyháztörténet: a mult megbecsülése a távollátás érdekében. Részletesebb ismertetésre nincs hely, de szükség sincs rá: aki eddig ismert e folyóiratot, benne a régi magas színvonalat kapja, aki pedig eddig nem ismert, most — a sok folyóirat kényszerű szünetelése idején — rendelje meg. Alapár egész évre 20 P. Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, XIV., Ajtósi Dürersor 33.

Nyáry Pál: Az Úr az én vigasztalom.

Már IX. kiadásban jelent meg a pécsi lelképásztor könyve, mint „elmélkedések és imák szenvedő és szomorú keresztyének számára”. A mindennapi élet sok gyötrő kérdésére adja meg az evangéliumi feleletet s az egyetlen választ. A Debrecen sz. kir. város és a Tiszántúli református egyházkerület könyvnyomda-vállalata multjához méltóan és hivatásszerűen cselekedett, mikor ezt a kis könyvet kiadta. Betegeknak, szenvedőknek, de bárkinek is csendes óra tartására igen alkalmas.

Berezky Albert: A magyar protestantizmus a zsidóüldözés ellen. Traktátus kiadás, 1945. 48 lap.

A magyar protestantizmusnak, különösen a református egyháznak Ura parancsából folyó küzdelmét, benne az elmult pár év egyháztörténetét írja le Berezky Albert. Különösen a legutóbbi év eseményei, harcái és akciói olyanok, amelyekről eddig nem igen volt tudomásunk, ezért nagyon érdekesek. Sajnos, inkább csak budapesti vonatkozású eseményeket tárgyal, de így is nagyon értékes.

A debreceni Kollégium története című többkötetes hatalmas kiadvány sorozatnak, amely Révész Imre püspök és Nagy Sándor kollégiumi tanár szerkesztésében jelenik meg, most jelent meg az egyik legpompásabb kötet a következő címen:

A kollégiumi nagykönyvtár és vele kapcsolatos múzeum kialakulási története és egyetemes művelődéstörténeti jelentősége. — Írta: Dr. Varga Zsigmond ny. egyetemi tanár. 1913—1943-ig a könyvtár őre.

A 377 nagynyelvű oldalra terjedő egyszerű kiadvány békebeli kiállításban, 96 műmelléklettel jelent meg. Benne a legavatottabb toll ismerteti a könyvtár multját és jelenét, kimutatván, hogy ez a könyvtár — mely Isten jóvoltából a legutóbbi változások során is csodálatos épségben megmaradt — nemcsak a magyar református egyház legnagyobb szellemi kincse, hanem pótolhatatlan magyar köznevelődési s világi szövegyár is.

moltevvő tudományos gyűjtemény. Kiválóan alkalmas ez a könyv a Kollégium iránt való szeretet ebrentartására, legnagyobb értékeink büszke és boldog megbecsülésére.

Négy százados nyomdávalalalunk kötelelenségének érezte a súlyos nehézségek közé került egyházkerületnek nagy anyagi áldozattalalalalással is segítségére sietni, hogy ez a páratlanul értékes mű se maradjon kiadatlan. Eppen azért bizton reméljük, hogy ezt a gyönyörű kötetet szívesen meg fogják szerezni maguknak mindazok az egyházközségek, iskolák, intézetek és magánosok, amelyek és akik a megelőző köteteket megszerezték, sőt reméljük, hogy ez a kötet még ezen túlmenő érdekoldést is fog keltetni, mint a magyar művelődéstörténelemnek, könyvtártudományának és könyvészetnek a jövőben nélkülözhetetlen segédeszköze. A mű a jelen számunkhoz csatolt levelezőlapon — kizárólag utávvétellel szállítás mellett — megrendelhető a „Méliusz” könyvkereskedésben. Alapára 30— P, a szorzószám most 800.

HALOTTAINK

Orosz Tamás vencesellői lelképásztor, lelkészegyesületi elnök, egyházmegyei tanácsbíró 6. 58 éves korában, november 11-én elhunyt. A B. F. R. A.

HÍREK

A tiszántúli református egyházkerület általános tisztújításának eredménye. A presbitériumokból beérkezett összesen 833 szavazat, amelyek közül tizenhárom hibás volta miatt érvénytelennek kellett nyilvánítani. A szavazatok hatalmas többségével lett megválasztva, illetőleg újraválasztva az egyházkerületi tisztviselői és tanácsbírói kara: Lelkési főjegyző: Dr. Ferenczy Károly, világi főjegyző: Dr. Juhász Nagy Sándor, lelkési jegyzők: Gönczy Béla, Dr. Farkas Pál; világi jegyzők: Dr. Szesztay András, Dr. Ember Ernő. Lelkési tanácsbírók: Dr. Erdős Károly, Dr. Kállay Kálmán, Dr. Makkai Sándor, Dr. Vasady Béla, Tildy Zoltán, Bakó László, Futó András, Dr. Ferenczy Károly, Bán István, Dr. Papp Ferenc, Csernák Béla, Török Vince, Baja Mihály, Boros Jenő, Molnár Zoltán, Dr. Kincses Endre. Világi tanácsbírók: Dr. Vársay István, Dr. Búza László, Dr. Karácsony Sándor, Dr. Kőlcsey Sándor, Dr. Juhász Nagy Sándor, Dr. Hegymegi Kiss Pál, Dr. Boér Elek, Dr. Balla Bertalan, Ormós Lajos, B. Szabó István, Dr. Soós István, Dr. Végh József, Dr. Csáky Lajos, Dr. Tóth István, Nagy Miklós, Takács Ferenc. Egyházkerületi ügyész: Dr. Szentpáli Gavallér Lajos. Tanácsbírók: Dr. Illyés Endre, Dr. Péter Zoltán, Magyar Kálmán, Osváth István, Végh László, Dr. Sarkady Nagy János, Dr. Horvay László, Vörös Mihály, Szász Béla, Juhász Imre, Németh János, Nagy Miklós, Szele Miklós, Kiss Károly, László Géza, ifj. Porzolt István, Csösz László. Tanítóképzés: Futó Zoltán, Tokaji Gábor, Fodor Jenő, Molnár János, Szabó Gusztáv, Molnár Gusztáv, Szendy István, Tóth Jenő. Pótválasztás szükségese egy esetben sem merült fel, de megjegyeztük, hogy a lelkési tanácsbírói tisztségre a szavazatok általános többségét Gönczy Béla vésztői lelképásztor is sorrendben 10-ikül megkapta. Minthogy azonban őt a békésháti egyházmegye egyidejűleg esperesévé választotta és be is iktatta, tehát az egyházkerületi bíróságnak már ezen hivatalánál fogva tagja, az egyházkerületi tanács helyette Dr. Kincses Endre mátészalkai lelképásztor jelentette ki megválasztott egyházkerületi tanácsbírónak, mint aki — sorrendben 17-iknek — szintén megkapta a szavazatok abszolút többségét.

Az egyházkerületi bíróság időszaki tanácsülése november hó 20-áról kényszerű okokból elmaradt. A bíróság elnöksége az új tárgyalási napot december hó 19-ének (szerda) reggel 9 órára a püspöki hivatalba tétli ki. Erről az elérhető érdekelteket külön is, de ez úton is értesíti. Tárgyak: Dr. Borbély Sándor, Rásó István egyházmegyei gondnokok és Nagy István diakonisszaintézeti igazgató állásának ügye. Nádudvari és nyíracsádi áthelyezési ügyek. Gégyényi fegyelmi ügy.

Legközelebbi egyházkerületi tanácsülésünk a szükséghez képest a jövő év első negyedében fogjuk tartani. Legközelebbi egyházkerületi közgyűlésünket Deo volente 1946 április 25-ére, húsvét csonka hetének csütörtökére tervezzük.

A nagyszalontai egyházmegye megtartotta törvényszerű általános tisztújítását, melynek során esperes Perecz István komádi lelképásztor, egyházmegyei gondnok Fazekas Endre komádi gazdálkodó, egyházmegyei főjegyző Fejlesztés Endre komádi lelképásztor lett.

Lelkési okleveles érvénytelenítése. Az Egyetemes Konvent elnöksége a háborús viszonyok következtében megsemmisült okleveleket érvénytelenítette s a másodlat kiadására az engedélyt megadta:

Nagy Sándor Iván mezőtúri segédlelkész 1942 szeptember 18-án kelt I. lelkészkepesítő bizonyítványát;

Páll Deszö rákóczi falvai lelképásztor 1930 szeptember 25-én kelt I. és 1931. évi október hó 10-én kelt II. lelkészkepesítő bizonyítványát;

P. Nagy Dénes okl. lelkész, OTI-tisztviselő 1919 október 27-én Budapesten kelt I. és 1921. évi szeptember 15-én ugyanott kelt II. lelkészkepesítő bizonyítványát;

Kulhy Elemér István urai lelképásztor 1935 szeptember hó 14-én kelt I. és 1937 február hó 12-én kelt II. lelkészkepesítő bizonyítványát;

Konács Ferenc püspökladányi lelképásztor 1938 szeptember 17-én kelt I. és 1940 október 12-én kelt II. lelkészkepesítő bizonyítványát;

Papp Ákos eszékvári segédlelkész 1943 január 29-én Budapesten kelt I. lelkészkepesítő bizonyítványát.

A trianoni vonalon túlról menekült vagy kiutasított lelképásztorok és lelkészek — amennyiben eddig még nem tették volna — nyilvántartás és elhelyezés végett az Egyetemes Konvent elnökségénél személyesen vagy írásban (XIV., Abo-nyiu. 21) saját érdekükben mielőbb jelentkezzenek.

A törzskönyvi kivonatok kiállítás díja — beleszámítva a portót és a postaköltséget is — 500 pengő. Törzskönyvi kivonatot lehet kérni a pénznek postalányon való beküldésével is, amikor a szelvényen jelezni kell, hogy kinek a részére és hova küldendő a kivonat.

A debreceni református Kollégium igazgatósága ezúton is kifejezi hálás köszönetét mindazon egyházközségek iránt, ahonét a kollégiumi szegénydiákok részére természetbeli adományokat küldöttek vagy jelentettek be. Felbecsülhetetlen az a támogatás, amelyet ezek az igen szép mennyiségben megajánlott élelmiszerek jelentenek a mai nehéz beszerzési viszonyok között a tápintézetnek, de még ennél is fontosabb a felajánlásokban megnyilvánult szeretet a Kollégium és diákjai iránt. Az egész egyházkerület közönsége újból bizonyoságot tett ezek által arról, hogy továbbra is minden áldozatot meg akar hozni a debreceni főiskola fennmaradásáért. Ezúttal a köszönet szavához — amit később az adományokról szóló részletes kimutatás fog követni — legyen szabad két kérelmet csatolnunk — az eddigi felajánlásokban igen csekély mértékben szereplő zsír és olaj tekintetében járjuk fel nagy szükségünket, kérve, hogy amennyiben az idő erre alkalmassá lett, nemű szíves felajánlásaikkal egyháztagjaink segítségének a naponta súlyosabbá váló helyzeten. Másik kérésünk, hogy amely egyházköztől a felajánlott élelmiszereket az őz még hátralevő idején nem tudjuk megkapni, ott kérjük, szíveskedjenek a felajánlott és begyűjtött termékeket megfelelő helyen tárolni (burgonyát elvermelni stb.), hogy tavasszal, amint az idő újra megengedi, ezeket is beszállíthassuk a Kollégiumba.

Kimutatás a Debrecenben lakó lelkészözegek közös alapjára szeptember, október, november hónapokban beküldött gyorssegélyekről:

Table with 2 columns: Name and Amount. Rows include Kósa Béla, Kisar, Debreceni lelkészek gyűjt., Szentpéterszegi egyház, Balmazújvárosi egyház, Vadon Béla lelk. gyűjtése, Dr. Révész Imre püspök, Bertalan Zoltán lelk., Kisvarsány, Kiss Lajos esperes gyorssegélye, Ballai Aladár, Dancsháza, Dancsháza református egyh., Porcsalma református egyh., Összesen, Előző hónapokban gyűlt.

Az eddigi gyorssegély össz. 30,825— P

Kálmán Sándor lelképásztor, Hajdúböszörmény: 5 1/2 drb. nagy fehér kenyér s 20 kg nullásliszt. Kiss Lajos esperes akciója: 40 lelkészözegek részére személyenként 50—50 kg krumpli szétküldése folyamatban. Amikor az árhullám zabolatlan tombol, a pénz megérkezésekor elveszti eredeti vásárlóképességét s így a természetben juttatott adományok képezhetik a megsegítésnek igen jelentékeny s áldásos forrását. A termelés adottsághoz képest: hagyma, pasuly, borsó, káposzta, liszt, olaj, krumpli családonként 1 fő 1—2 deci, egy maroknyi, 1—2 kg stb. A kenyés és nyugdíjak a legmostohábbak. A fentjelzett élelmiszerekben gyors és jelentékeny segélyre van szükség! Debrecen (Kincseshegy-utca 4. sz.), 1945 november 20. Dr. Juhász László, a segélyalap jegyzője.

Reformáció és forradalom

Részletek Révész Imre püspöknek Debrecenben 1945 október 31-én elmondott beszédéből:

A reformáció forradalmi formában lépett föl és jutott diadalra, mert a fennálló egyházi s nem egyszer az azzal összefonódott állami jogrendet erőszakosan tehát forradalmi akttussal kellett félretaszítani, hogy eszméi érvényesülhessenek. Az erőszakosságon nem kell értenünk föltétlenül durva jeleneteket, vagy éppentörténet — ilyesmikre a reformáció egész lefolyásában nagyon kevés alkalomra került sor s akkor sem a reformáció legkiválóbb szellemi vezetői és politikai pártfogói részéről — hanem érteni kell pusztán azt, hogy a reformatori mozgalom: maga döntő fordulataitohoz mindentől érve delmessémgtagadással ért el: az érve nyes jog szerinti parancsszavára százak vagy százezrek lelkeben visszhangzó „nem”-mel válaszolt és erre a nagy forra-

dalmi szóra nemcsak a szenvedésvállalás föltétlen készségével, hanem valamiféle forradalmi cselekedettel is rögtön feltette a pecsétet: Luther tűzbedobja az őt átkokkal fenyegető pápai bullát, Zwingliék megtörtek a börtönt és felmondják az engedelmességet a püspöknek, Kálvin pedig, társaival, a külsőlegesen már reformált, de lélekben és erkölcsben még meg nem újult genfi államtanácsnak jelenti ki, hogy bibliai meggyőződésével ellenkező módon sem állami, sem semmiféle más parancsra nem hajlandó kiosztani az úri szent vacsorát.

Bármiféle újító törekvés éppen ez által válik formailag forradalommal: a történelmi, írott joggal szembeállít egy íratlan, örök jogot, az emberek csinálta törvénnyel szemben a természetnek, az észnek, vagy magának Istennek törvényére hivatkozik, s az utóbbi alapján feljogosítva érzi magát az előbbi megdönteni. A reformációt a legszentebb forradalmi kovász, a nagy apostoli *non possumus* duzzasztotta fel: — ugyanaz, amellyel maga a kereszténység is, mint a zsidó egyházi élet reformátora mozgalma elindult — „Nem tehetjük, hogy amiket láttunk és hallottunk, azokat ne szóljuk — Istennek kell inkább engedelmessékedni, semhogy embereknek!” A reformáció forradalmisága s forradalmi voltának örök legitimitása ez igék fényében minden vitán felül áll: letagadni fölösleges, sőt nevelésigyekezet, szegényellni ártalmas volna.

Ámde ugyanakkor vétenénk az igazság ellen s méltatlan módon igyekeznénk adózni éppen a mai korszellemnek, hogyha erőnk erejével azt igyekeznénk bizonyítani, hogy a reformáció a maga eszmei tartalmával is a történelemből ismeretes legfőbb forradalom általános vonalába illeszkedett bele. A világtörténet legtöbb forradalma ugyanis — és éppen a legnevezetesebbek kivétel nélkül — politikai és társadalom-gazdasági újító eszméket igyekeztek több-kevesebb eredménnyel megvalósítani. Amikor forradalomra gondolunk, nemzeti függetlenségre, társadalmi osztályok felszabadítására, állami és társadalmi berendezések radikális, sőt felforgató újjáalakítására, a termelési rend hirtelen megváltoztatására gondolunk. Ilyen törekvései pedig a reformációnak nem voltak sem tudatosan, sem tudatlanul. Sem Luther, sem Kálvin, sem kisebb-nagyobb reformátortársai nem akartak mozgalommal egyebet, mint az Isten dicsőségét s az ember üdvösségét szolgálani. A Szentírásból merített meggyőződésük szerint, amelyet a Szentlélek titkos, de elnémit-hatatlannal bizonygató jeleit szívükben, ennek a kettős, de egymással felbont-hatatlannal örök szolgálatra vált végképpen újszövetségi alakjába visszaállítani próbálni, azaz reformálni. Ez a reformálás pedig a dolog természete szerint nem történhetett sem politikai, sem társadalmi, sem gazdasági vonalon, hanem egyedül csak a hit és az abból következő erkölcsi élet vonalán. A reformátorok az embert úgy akarták felszabadítani, hogy önmagától, önön hiú képzelgéseitől, hazug érdemeitől és erények álorcájában tetszelgő büneitől, nem legutolsó sorban farizeusi vallásosságától szabadították meg és egyedül az Isten mindenható és mindenre elégséges kegyelméhez utalták. És a reformátorok az egyházat úgy akarták megtisztítani és újjáalakítani, hogy megszabadították az emberuralomtól s egyetlen trónt állítottak fel benne: Jézus Krisztusét, aki a keresztján végbevitt egyetlen és tökéletes engesztelő áldozatával szerzett királyi jogot, drága vére árán, minden emberi lélekhez, amely az Ő kiváltságot gyűlekeztélbe, az Egyházba beletartozik. „Kegeyelemből tartattatok meg, hit által, nem a cselekedetekből, hogy senkise kérdejk — az egyház a Krisztus teste s épp azért csak egy feje van, a Krisztus” — ezek a rövid igék tartalmazzák a reformáció egész eszmevilágát s ez bizony, a szónak megszokott történelmi és mai értelmében, éppen nem forradalmi eszmevilág.

Mindegyik nagy reformátor képes lett volna — kivételes nagy tehetségénél fogva is, a mögöttük álló és rájuk hallgató tömegek óriási dinamizmusának felhasználása útján is — hatalmas politikai vagy szociális forradalmakat indítani s ezek által megváltoztatni az akkori Európa egész arculatát. Mindegyik ellenállott, még pedig teljes öntudatosággal, ennek a kísértésnek s mindegyik a próféták és az apostolok lelkiismereti nyugalomával vállalta, hogy ugyanakkor, amikor a régi egyház részéről forradalmárnak kiáltják ki, a politikai és a társadalmi forradalmiság emberei viszont sőtét reakciónak bélyegezzék. Egyik sem akart engedetlen lenni Urának és Mesterének határozott parancsa iránt, amelynek tökéletesen komolyan vételéből következtet mind a reformáció formai forradalmisága, mind pedig a tartalmi forradalmiságtól távolmaradása: „Keressetek először Istennek országát és Istennek igazságosságát — és ráadásul meg fogtok kapni minden egyebet, amire csak szükségetek van!”

„Az élet és jövő”

november 10-én megjelent számából Ruvsz László püspök „Új egyház felé” e. cikkét közöljük:

Ecclesia semper reformari debet. — Az egyháznak szakadatlanul reformálnia kell önmagát. Ha ezt elmulasztja, a reformáció fájdalmasan, sőt erőszakosan jelentkezhetik. Élesen kitérnek ez az igazság akkor, amikor az egyház körül megváltozik a világ s az egyház a régi marad. Nagy áldás, ha az egyházban ami régi, az a jó; de rendszeren a régi sok rossz találtatik, mert az egyház lélekben nem újította meg magát. Amilyen balgatag dolog volna egyházat újítani azért, mert a világi státus körülötte megváltozott, éppen olyan bűn nem hajlani végre a reformációnak azt a követelményét, ami az Igéből és a Szentlélekből következik. Eddigél a következő pontokon jelentkezett a megújulás igénye.

Személyi léren. Ez a legnehezebb s végrehajtása a legtöbb kísértéssel és igazságtalansággal jár. Azok, akik az elmúlt idők politikai életével túlságosan összefonódtak, bizonyára félreállnak. Pásztori tanács segíti őket ebben. Ha a tanácsnak nem volna fogantatja, következne a parancs. De nem ezek jelentik a nagyobb teherterítelt. Akárhogyan lesznek, ők úgyis nagyon csendes emberek lesznek. A teherterítelt csak azok jelentik, akik lomha és önző egyniségükkel ránehezdednek az egyházra, megakadályozzák a lélek szabad áramlását s korlátozottságukkal, vagy rest-ségükkel újat állják az egyházi ébredésnek. Ezeknek az eltávolítására nincs más mód, mint az, amelyet a törvény megszab. Tisztújításkor ki kell hagyni, mulasztásai-kért fegyelmi alá kell vonni őket, megnyilatkozásaikat megdermedelt és szigorú kritika kísérje. De az egyházba nem szabad beengedni egy olyan veszbírótságot, amely kidobja a neki nem tetsző szolgákat. Isten nem ezt a formát rendelte az egyház számára a régi kovász eltávolítása céljából.

Szervezeti kérdések. Feltétlenül szükséges a nagy egyházközségek felosztása, a törpe egyházközségek összevonása, a tanyas- és szóránnyegyeket egész hálózatának kiépítése: szükséges az egyházmegyei és egyházkerületi határainak a kiigazítása. Hálások vagyunk minden okos smegfontolt tervért. De egy félig éhenhalt, vagy félig megfagyott emberen nem szoktak operációkat hajtani végre, ha csak nem életmentésről van szó. A magyar református egyház ezt a halálosan valóságos 5—10 esztendejét átvészelheti akkor is, ha Tiszántúl egybenmarad és Balatonboglár nem megy át Dunántúlhoz.

Igazgatásunkat olcsóbbá és hatékonyabbá kell tenni. A rossz igazgatás súlyos betegség. A drága igazgatás Isten javainak prédálása. Igazgatásunk nem is annyira szervezeti, vagy technikai kérdés, hanem erkölcsi kérdés. Lelkiismeretes, szorgalmas és becsületes emberekkel olcsón lehet igazgatni. Az igazgatás azért drága és túlméretezett, mert az emberek hanyagok és megbízhatatlanok.

Egyházunk programjában a hatodik két végtel között: kongregacionalizmus és konzisztorializmus között. (Az epizkopalizmus csak falrafestett mumus, s ha valami ilyes látzat jelentkezik, nem az „epizkopusz” hibás benne, hanem az atyák és testvérek, akik megengedik és eltűrik, illetve lustasággal, kifejezik a püspöki és esperesi hatalom túltengését.) A kongregacionalizmus és konzisztorializmus egyetlen igaz gyógyszer az írászerű presbiterializmus, főmegek vagy egyének túltengésével szemben orvososság és kezes-ség a jó presbiter. Püspökök, főgondnokok újraszervezése teljesen jelentéktelen kérdés s bármikor megoldható, de magában nem sokat ér. Májbjából származó sárgaságot a legfinomabb rúzzsal sem lehet gyógyítani.

A gazdasági kérdések sürgetőbbek. A magyar református egyház összes szükségleteinek 20%-át fedezte a külső segély (állami, közsegi). 80%-ának több mint felét az ösök által reánk hagyott javak jövedelméi hordozták. Körülbelül 30—40%-át tette ki a hívek hozzájárulása. Most az a kérdés, mi veszett el az egyház ősi javai-ból? A másik kérdés: mennyi új terhet bír el a koldussá tett magyarság? Ezidő-szerint az egyházak nem tudják nyugdíj-intézetüket, központi igazgatásukat, lel-kész és tanítóképzésüket és iskoláikat fenntartani. Az állam jóindulattal vállalkozik a hiányok pótlására (ez elemi kötelessége is az elvett egyházi földirtások pótlásá-nak határáig), de ha ez a vállalkozás nem sikerül, mellette éhen lehet halni, ha pedig sikerül, az egyház államosításához vezet. Ezek a nagyon nehéz kérdések is háttérbe szorulnak a naponkénti kenyér gondjái mellett. Az inflációban az útrakelt tálen-tom fillére változik, mire az oltárra kerül. Most ezen kell segíteni.

Tévedéseket és általásokat látok az adó körül. Az egyházi adónak csak a neve rossz, de a lényege: Isten dicsőségére adott önkéntes adomány, amelyet a keresztényen

ember mély felelősséggel biztositani kíván az emberi gyarlósággal és emberi eshetőségekkel szemben. Az adókiadás rossz szó annak a lényegnek a kifejezésére, hogy egy inádkozó gyülekezet megajánlja az eklezsia szükségére a szent síklust és annak befizetésére Isten előtti fogadalom-mal kötelezi magát. Mihelyt anyagi ügye-inket úgy igazgatjuk, ahogy kell, ez az igazság kiderül s nekünk nem kell azzal sátorozni, hogy az egyház adóról áttér-tünk az önkéntes megajánlásra, mert az egyház önkéntes megajánlásról elvben sohasem tért át az egyházi adó rendszerére. Ezért nem is kell eltörölni az egyházi adót. — erre nincs is joga senki másnak, csak a Zsinatnak, — ellenben meg kell világos-tani, hogy az Egyház Ura: Krisztus, mit gondol és mit kíván az egyházi adónak nevezett oltári ajándékkal kapcsolatban.

A gazdasági kérdéseknél nagyobbak az egyházpolitikai kérdések. Szabad egyház leszünk a szabad államban, másodosztályú államegyházzá változunk-e, hitvalló egy-ház leszünk-e egy ellenséges világban? Mindez attól függ, milyen értéket tulaj-donít nekünk az állam. Eldöntése nem tőlünk függ. Mi egyéb dolgot vagyunk kö-telesek eldönteni. Azt, hogy az egyház egyedül az ő Urától függjön, de tőle igazán függjön. Ez a teljes hit és a teljes engedel-messég kérdése. Ezt a kérdést senki más nem oldhatja meg, csak mi s e kérdés megoldása nélkül szármalans játékszer-ek leszünk politikai pártok és pártvezérek kezében. De ha elérjük, hogy csak Krisz-tustól függjünk, ám neki teljesen engedel-meskedünk, egyházunk új állapotát ál-dotabb és dicsőségesebb lesz az elsónél, akármilyen világ is következik reánk.

Mindebből azt a tanulságot vonhatjuk le, hogy nem „új egyház” felé kell töreked-nünk, hanem egyházunk lelki megújodásá-ért kell dolgoznunk és imádkoznunk. A reformáció a Szentlélek jelentkezése az egyháztörténetben. A Szentlélek nélküli reformáció megzúpult forradalom, a refor-máció nélküli Szentlélek üres ábrándozás.

PÁLYÁZATI HIRDETMÉNYEK

Minden pályázati hirdetményt egyház-kerületünk hivatalos lapjában: a Debreceni Protestáns Lapban közzé kell tenni és a Kiadóhivatal címére (Debrecen, Kálvin-tér 17., Püspöki Hivatal) címére kell beküldeni.

Hirdetési díj szavanként 5.— pengő, mely a Debreceni Protestáns Lap 43.916. szám csekszámláján küldendő be.

Mivel a lap egyelőre csak havonként, előre meg nem határozott napon, a hó közepén jelenik meg, ennek figyelembevételét és a pályázatok határidejének meghatározott naptári napban való megjelölését kérjük.

Csahole ref. iskolaszéke lapunk I. évi 8. számában hirdetett pályázatát a II. sz. és I. sz. kántortanítói állásra november 30-ig meghosszabbítja.

Demeser ref. egyházközség pályázatát hirdet a IV. sz. tanítói állásra. Férfiak, nők pályázhatnak. Fizetés 10%, lakbér, államsegély. Kötelesség törvény szerint. Határidő: december 10.

A dombrádi ref. iskolaszék pályázatát hirdet a II. sz. tanítói állásra. Javadalom: helyi járulék 25%, 7 értékegység, és a törvényes állami fizetésekiegészítés. Kötelessége: a rendes tanítói munkán kívül a kántor szükség esetén való helyettesítése.

Egyházközség megváltozott anyagi helyzete miatt a VK. miniszter úrtól kérte a 7 értékegység átvállalását. Pályázati határidő december 15.

Fülpösdaróe egyházközség pályázatát hirdet helyettes kántortanítói állásra. Fizetés: 10% helyi hozzájárulás, a többi államsegély. Kötelesség törvény szerinti. Cím: Református egyház Fülpösdaróe, u. p. Géberjén. Határidő december 10.

A hajdúböszörményi ref. egyházközség presbiteriuma pályázatát hirdet a lemondás folytán megüresedett VIII. számú és a nyugdíjazás folytán megüresedett XI. számú városi tanítói állásokra. Javadalom, kötelesség mindkét állásnál törvény szerinti. Pályázati kérvények 1945 december 5-ig, Református Iskolaszék Hajdúböszörmény címre küldendők.

Kareag református iskolaszéke pályázatát hirdet a II. V. (nyugdíjazástól feltételezeten) és a VII. sz. férfitanítói állásokra. Fizetés 30% egyházi hozzájárulás, államsegély, lakáspénz. Kötelessége a rábizott osztály vezetésé, belmissziói munka. Pályázati határidő: december 15. Kellően felszerelt kérvények: Református Iskolaszék, Kareag címre küldendők.

Kocsord ref. egyházközsége december 10-i határidővel pályázatát hirdet a V. számú férfitanítói állásra. Javadalom, kötelesség törvény szerinti. Kántorhelyettesítés kötelező. Okmányokkal felszerelt kérvények válasszékkel: Ref. Lelkeszi Hivatal, Kocsord címre küldendők.

Mándok ref. iskolaszéke pályázatát hirdet dec. 10-i határidővel 2 férfi- és 2 női tanítói állás helyettesítésére. A helyettesítés a távollévő tanezők hazaérkezéséig, illetve igazolásáig tart. Javadalom törvény szerinti. Kérvények okmányokkal e címre küldendők: Ref. Iskolaszék, Mándok.

A nagydobosi református egyházközség iskolaszéke pályázatát hirdet a III. sz. nőtanítói állásra. Fizetés: helyi 10% államsegély és törvény szerinti lakbér. Kötelessége: törvény szerinti. Pályázati kérvények december 10-ig református iskolaszék, Nagydobos (Szatmár vm.) küldendők.

A nyirmeggyesi református egyházközség presbiteriuma pályázatát hirdet a hadifogságban lévő egyik tanítója helyettesítésére. Határidő: december 10. Kötelesség: törvény szerinti. Fizetés: 10% és a remélhetőleg elnyerendő államsegély. Kérvények a lelképásztori hivatalhoz küldendők.

A paszabli református egyházközség iskolaszéke pályázatát hirdet december 8-i határidővel katonai szolgálat miatt távol levő tanítója ideiglenes helyettesítésére. Pályázhatnak férfiak és nők.

A tarpai református egyházközség pályázatát hirdet megüresedett kántortanítói állásra. Járandóság: 51 értékegység, államsegély. Lakás természetben. Temetési stóla. Kötelessége a rábizott osztályok tanítása. Kéthetenként a kántori teendők végzése, énekkar vezetése, belmissziói munkákban részvétel. Pályázati határidő december 10. Pályázatok: Református Lelkeszi Hivatal, Tarpa, Bereg vm. címre küldendők.

A törökszentmiklósi református egyházközség presbiteriuma miniszteri jóváhagyással feltételezeten pályázatát hirdet a szervezés alatt álló XVII. sz. férfitanítói és XVIII. sz. nőtanítói állásra. Fizetés törvényes. Lakás, vagy lakbér. Kötelesség: a rábizott osztály vezetésé és a belmissziói munkában való segítkezés. Pályázati határidő: december 10. Pályázati kérvény: Református Iskolaszék Törökszentmiklós címre küldendő.

Cserceajánlat önálló díjleveles vallás-oktató lelkész önként cserénle parókussal vagy önálló vallásoktató-lelkésszel. Megveszék hely, kitűnő tanítási lehetőségekkel mindenféle középfokú iskolában: tanító- és tanítónőképzőkben, fiú- és leánygimnáziumokban és kereskedelmikben. Az állás betöltője középiskolákban tanít. Fizetés törvény szerinti. Cserceajánlatokat a szerkesztőség „Tiszántúli” jellege alatt továbbít.

A berettyóújfalui református egyház 21 napos határidővel pályázatát hirdet egy elhalálozás folytán megüresedett férfitanítói állásra. Helyi javadalom 10% + államsegély. Kötelesség törvény szerinti. — Orgonista-kántor helyettesítése kötelező. Belmissziói munkában segítkezés. Állás választás után azonnal elfoglalandó. Válasszék helyes, kellően felszerelt kérvények Református Iskolaszékhez küldendők.

Esenes református egyházközsége pályázatát hirdet a megüresedett III. sz. tanítói állásra. Fizetés: államsegély, 10% helyi hozzájárulás. Lakás természetben. Kötelesség törvény szerinti: a presbiterium által rábizott osztályok tanítása, belmissziói munkában való részvétel. Pályázati kérelmek Református Lelkeszi Hivatal, Esenes címre küldendők.

A hajdúböszörményi református egyház presbiteriuma pályázatát hirdet a lemondás folytán megüresedett VII. és XII. sz. férfitanítói és a XXVII. sz. tanítónői városi állásra, valamint a XLV. sz. Bárony-tanyai tanítói állásra. Amennyiben fenti állásokra tanyai tanítók választatnak meg, úgy ezen pályázati hirdetmény a XLII. és XLIV. sz. Bárony- és Bakó-háti-tanyai tanítói állásokra is érvényes. Fizetés és kötelesség minden állásnál törvény szerinti. Kellően felszerelt pályázati kérvények 1945 december 21-ig Református Iskolaszék, Hajdúböszörmény címre küldendők.

Az ibrány református egyházközség lemondás folytán megüresedett IV. sz. tanítónői állásra pályázatát hirdet. Pályázati határidő december 21. Pályázhatnak tanítónők, az állás a választás után elfoglalandó. Pályázati kérvények Református iskolaszéki elnök, Ibrány címre küldendők.

Az ófehértói református egyház pályázatát hirdet nyugdíjazás folytán megüresedett orgonista-kántortanítói állásra. Javadalom: természetbeni lakás: három szoba, előszoba, pince s mellékhelyiségek s nagy házi kert, 18 kat. hold föld, melynek adóját egyház fizeti s 15 q rozsg egyháztól. Értékegység 17. Megfelelő államsegély. Határidő megjelenéstől számított 21 nap. Állás választás után elfoglalandó. Okmányok Református Lelkeszi Hivatal, Ófehértó (Szabolcs m.) küldendők.

Önként eleserelnő állását a hajdúböszörményi egyház két lelképásztora lehetőleg hasonló javadalom, olyan egyház lelki-pásztorával, ahol vasúttállomás, orvos és patika van. Díjleveleszerinti fizetés. Készpénz mindkét állásban egyformán évi 3712 P. Korpótlék hat ízben ötvenként 232 P. A korpótléka való jogosultság a helyi szolgálattal kezdődik. Temetési stóla. Egyik állásnál természetbeni lakás és 12 öl fa, a másik állásnál évi 754 P lakáspénz és 6 öl fa. A rendkívüli viszonyokra tekintettel a díjlevelben biztosított készpénzjavadalom, illetve lakbér helyett az állami rendszerű VII. fizetési osztály 1. fokozata szerinti összeget, illetve lakbért folyósítja az egyházi pénztár. Kimerítő ajánlatok Bocskai-terti Református Lelkeszi Hivatal, Hajdúböszörmény címre küldendők.

„Méliusz”

könyv-, papír-, zeneműkereskedés

DEBRECEN, PIAC-UTCA

26. SZÁM (VÁROSI BÉRHÁZ)

Nyitva: reggel 9-től d. u. 3-ig

Imakönyvek, egyházi művek, zsoltárok.

Szépirodalmi művek nagy választékban.

Irkák, füzetek, üzleti könyvek, írószerek

Templomtornyok

Javítását és fedését a legnagyobb gyakorlattal bárhol vállalom.

KATHY IMRE

épület és torony díszmá bádogos
Debrecen, Miklós-utca 28. sz.